

Creative lesideeën Kinderboekenweek 2018

Vriendschap

De 64^e Kinderboekenweek – 3 tot en met 14 oktober 2018 – staat in het teken van *Vriendschap*. Kunstgebouw biedt een aantal creatieve lesideeën aan om met dit thema aan de slag te gaan. Bij elke les staan suggesties voor boeken die goed bij het onderwerp aansluiten. De leerkracht kan ook met eigen materiaal werken.

Niet verklappen! | groep 1 en 2 | muziek & theater

Stil, niet verklappen. Dit cadeau is voor een vriendje. Het is een groot geheim. Wil je weten wat erin zit? Kijk dan maar goed. In deze les beelden de leerlingen door middel van pantomime hun cadeau uit en verstoppen dit in het klaslokaal. Een andere leerling mag het cadeau zoeken en uitpakken.

Tijd

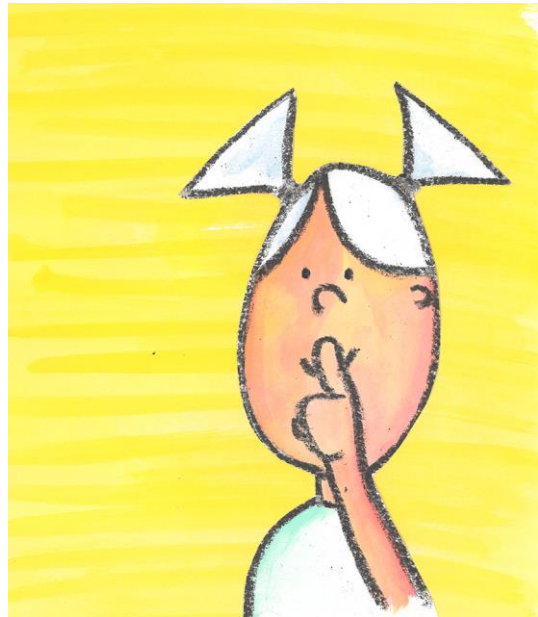
30 minuten

Ruimte

Klaslokaal

Nodig

Digibord voor het afspelen van het liedje

Vorbereiding

Beluister het liedje *Stil, niet vertellen* op www.kunstgebouw.nl/kinderboekenweek.

Zorg dat er ruimte in het lokaal is om met de kinderen op de grond in een kring te gaan zitten.

Boeken die aansluiten op deze les

Bijna jarig van Imme Dros (2005)

Kleine Ezel en jarige Jakkie van Rindert Kromhout en Annemarie van Haeringen (2010)

Verjaardag met taart van Thé Tjong-Khing, (2010)

Een cadeau voor opa Pluis van Dick Bruna (2009)

Supervrienden - Verhalen uit het Elzen-Eikenbos van Fiona Rempt en Noëlle Smit (2015)

Stap 1 De leerlingen zitten op de grond in een kring. Luister naar het liedje *Stil, niet vertellen*. Wat zou het geheim uit het liedje kunnen zijn? Laat een aantal kinderen suggesties doen.

Stap 2 Vraag de kinderen om te bedenken welk cadeau ze graag aan een vriendje zouden willen geven. Dit cadeau gaan ze 'in de lucht' tekenen. Bijvoorbeeld een knuffelbeer, hond, voetbal of rolschaatsen. Met hun ogen dicht tekenen de leerlingen met hun handen het cadeau in de lucht voor zich. Loop door het lokaal en help de leerlingen door een aantal kenmerken van het cadeau te benoemen. Is het zwaar, licht, groot, zacht, lief, enzovoort. Maar sttt, niet verklappen wat het is!

Stap 3 De leerlingen lopen door de ruimte, zonder de ander te storen. Ze 'verstoppert' ergens in het klaslokaal hun cadeau. Vertel de leerlingen dat ze bij een handklap moeten stilstaan alsof ze bevroren. Gebruik daarbij het woord 'bevroert'. Omschrijf de houding van enkele 'bevroren' leerlingen. Na de volgende handklap kunnen ze weer 'ontdooien'. Herhaal deze stap een paar maal. Vraag de leerlingen om ook hun gezicht mee te laten spelen (mimiek).

Stap 4 Verdeel de klas in tweetallen. Wijs een leerling aan. Na een handklap gaat deze leerling het cadeau in de klas 'verstoppert'. Aan zijn bewegingen kun je zien of het cadeau zwaar of juist licht is, groot of juist klein, enzovoort. Op een volgende handklap 'bevroert' de leerling. Herhaal dit enkele keren. De andere leerlingen kijken. Wijs een volgende leerling aan die, na een handklap, naar de verstoppertplek toeloopt en het cadeau openmaakt. Vraag de leerling een reactie te geven die past bij het cadeau, bijvoorbeeld: verschrikt, verbaasd, blij. Laat de leerling raden wat het cadeau is. De leerlingen mogen deze opdracht nu in tweetallen uitvoeren. Loop door het lokaal, geef met een handklap aan wanneer een leerling het cadeau mag verstoppert, wanneer hij mag 'bevroert' en wanneer de andere leerling het cadeau mag pakken en openmaken. Laat tot slot een aantal tweetallen samen vertellen wat er in hun cadeau zat.

Stil, niet vertellen

The musical score is written in G major (one sharp) and 4/4 time. It consists of four lines of music with lyrics underneath. The chords are indicated above the notes.

Line 1: Em B B7 Em
 Stil, niet ver - tel - len. Stil, niet ver - klap - pen. Ik

Line 2: D C C7 B
 mag het niet ver - tel - len en ik wil het niet ver - klappen. Het is een groot ge - heim.

Line 3: Em B B7 Em
 Stil, wil je't we - ten? Stil, wil je't ho - ren? Je

Line 4: D C F#0A#0 B
 moet me wel be - lo - ven het niet ver - der te ver - tel - len. Het is een groot ge - heim.

Dierenvriend | groep 3 en 4 | beeldende kunst & literatuur

Een stekelvarken heeft allemaal stekeltjes, tijgers hebben strepen, papagaaien hebben gekleurde veren. In deze les worden verschillende eigenschappen van dieren en mensen vergeleken. Iedereen heeft wel iets bijzonders om trots op te zijn! De leerlingen maken een collage van twee vrienden: een fantasiedier en een fantasiemens.

Tijd

45 minuten

Ruimte

Klaslokaal

Nodig

Plaatjes van dieren (bijvoorbeeld van internet)

Foto's en plaatjes van dieren en mensen uit tijdschriften

Scharen, lijm, tekenspullen

[Stekelvarkentjes wiegelied](#) van Annie M.G. Schmidt (1992)

Kindjes wiegelied van Francisca Stam (staat onderaan deze les)

Vorbereiding

Bekijk de tekst van [Stekelvarkentjes wiegelied](#) van Annie M.G. Schmidt.

Leg per groepje van vier leerlingen twee A3-tekenvellen klaar met daarop de basisvorm van een dier getekend en de basisvorm van een mens (zie voorbeeld). Teken de basisvormen ook op het bord.

Boeken die aansluiten op deze les

Toen Sjoerd naar de dierentuin ging van Harrie Geelen (2016)

Kom je met me spelen? van Marieke ten Berge en Corien Oranje (2011)

Het rode kippetje (hoofdstuk *De eend en de vos*) van Max Velthuis (1995)

Pluk redt de dieren (hoofdstuk *Spijtebijt*) van Annie M.G. Schmidt en Fiep Westendorp (2004)

Pluk van de Petteflet (hoofdstuk *De krullebaar*) van Annie M.G. Schmidt en Fiep Westendorp (1971)

Plotseling ging de olifant aan van Toon Tellegen en Annemarie van Haeringen (2004)

Stap 1 De leerlingen zitten in een kring. Bekijk samen plaatjes van dieren. Wat voor bijzonders hebben ze? Wat hebben dieren dat kinderen niet hebben? Bijvoorbeeld de oren van een ezel, de

staart van een koe, de poten van een olifant. Waarom zou dat handig zijn? Lees de tekst voor van *Stekelvarkentjes wiegelied* en vertel dat dit een slaapliedje is voor een stekelvarkentje. Welke dingen worden allemaal genoemd? Wat heeft het stekelvarkentje voor bijzonders? (Stekeltjes) Teken een paar dingen die de leerlingen noemen aan of op de basisvorm van het dierfiguur op het bord, zoals poten, klauwen, slurven, vinnen, tanden, vacht.

Stap 2 Lees nu de tekst voor van het *Kindjes wiegelied* en bespreek menselijke eigenschappen. Welke bijzondere dingen hebben de mensen uit het lied? Waar zijn de leerlingen zelf trots op? Teken een paar dingen die de leerlingen noemen aan of op de basisvorm van het mensfiguur op het bord, zoals benen, armen, oren, voeten, krullen, ogen, sproeten.

Stap 3 Geef iedere groep van vier leerlingen twee grote vellen papier: één met een basisvorm van een dier en één met een basisvorm van een mens. Vertel dat de mens en het dier vriendjes zijn. En vriendjes willen vaak een beetje op elkaar lijken. De leerlingen knippen uit tijdschriften onderdelen en ledematen van dieren en mensen en plakken deze op de vormen. Ze mogen er ook bij tekenen. Twee leerlingen werken samen aan een dier en twee leerlingen werken samen aan een mens. Ze verzinnen samen op welke punten de vriendjes op elkaar lijken. Zo ontstaan een fantasiedier en een fantasiemens.

Stap 4 Hang de collages van de leerlingen op en bespreek ze na. Lees nog een keer het *Stekelvarkentjes wiegelied* en het *Kindjes wiegelied* voor.

Kindjes wiegelied

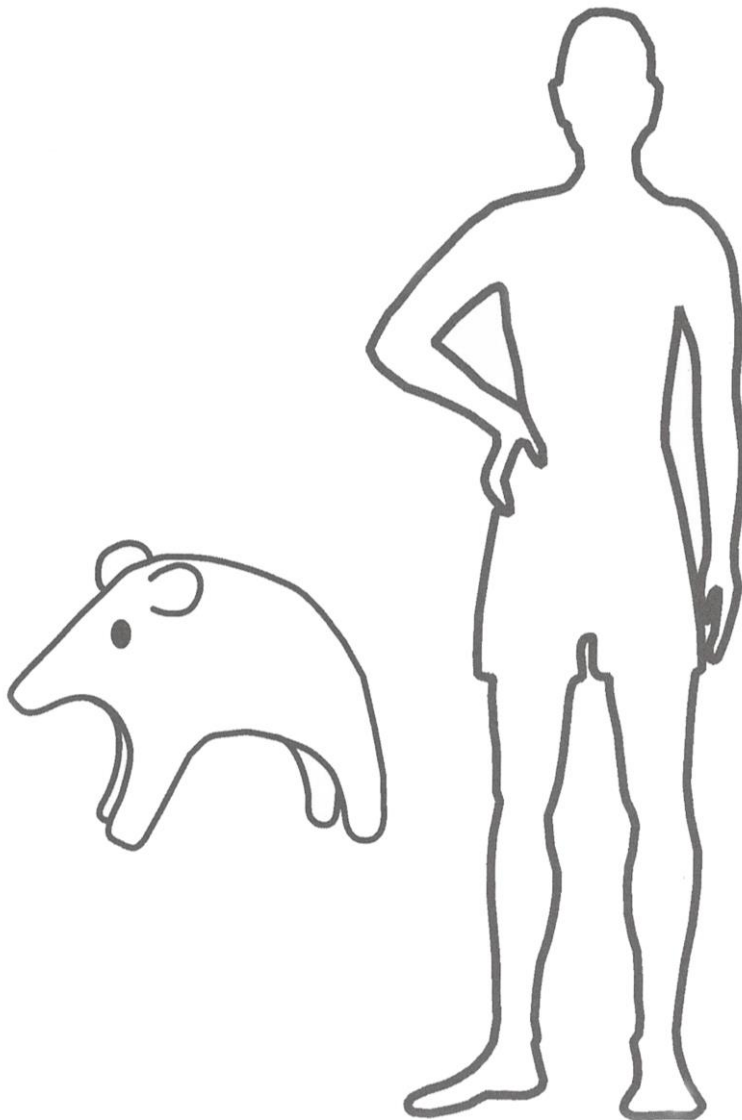
*Suja suja kindjelief, het is al bijna nacht,
Je bent een piepklein mensenkind, slaap nu lekker zacht,
Je bent een piepklein mensenkind, dat zal je nu wel weten.
De dokter heeft een spiegeltje, de zuster wil wat eten,
En onze tante Willemijn is vrolijk en gezond,
Maar jij hebt twee trappelbeentjes,
zo gezellig dik en rond,
gezellig dik en rond.*

*Slaap, mijn lief klein mensenkind, dan word je slim en sterk,
Dan word je ook een pa of ma en ga je aan je werk.
De meisjes spelen met een bal, een jongen gaat wat bouwen,
De brandweerman die heeft een slang, daar kun je op vertrouwen,
En onze oom agent die draagt een knuppel en een pet,
Maar jij drinkt lekkere zoete melk,*

*in je warme bed,
in je warme bed.*

*Suja suja kindjelief, het klingelklokje slaat,
Je bent het mooiste mensenkind dat er maar bestaat.
Vaders hebben een grote mond en kunnen heel hard lopen,
Moeders hebben een lieve stem en kunnen heel goed koken,
En slimme Sjaan, de juffrouw, heeft een grote rode tas,
Maar jij hebt twee trappelbeentjes
om te rennen door de plas,
te rennen door de plas.*

Basisvorm dier en mens

Vriendschap | groep 5 en 6 | beeldende kunst & literatuur

Wat is vriendschap eigenlijk? Waar merk je aan dat iemand een vriend is? In deze les filosoferen leerlingen hierover en maken een gedicht waar de woorden 'vriend', 'vriendin' en 'vriendschap' niet in voor komen. Van het gedicht maken ze een poster.

Tijd

45 minuten

Ruimte

Klaslokaal

Nodig

Gedicht of tekstfragment over vriendschap

Papier en pennen

Oude kranten, verf, kwasten, viltstiften

Vorbereiding

Kies een gedicht of tekstfragment over vriendschap.

Koop hartjessnoepjes met tekst.

Boeken die aansluiten op deze les

Serie *Dummie de Mummie* van Tosca Menten (vriendschap tussen Dummie en Goos)

(Tip: beluister op YouTube het lied over Dummie de Mummie: [Ik wil je nooit meer kwijt](#))

Dikke Vik en Vieze Lies worden vrienden van Sunna Borghuis en Eva van Aalst (2017)

Ollie en het Kronkeldier van Wilma Geldof en Marieke Nelissen (2016)

Lotte en Roos – samen ben je niet alleen van Marieke Smithuis (2015)

Zondag, maandag, sterrendag van Anna Woltz en Annet Schaap (2017)

Stap 1 Deel de hartjessnoepjes uit. Laat een aantal leerlingen achter elkaar voorlezen wat erop staat (woorden als 'lief', 'mooi', 'leuk' et cetera). Lees het gedicht of tekstfragment voor en stel de vraag: Wat is vriendschap eigenlijk? Waar merk je aan dat iemand een vriend is? Merk je dat aan wat hij zegt of vooral ook in wat hij doet?

Stap 2 Met wat ze net verteld hebben in het achterhoofd, maken de leerlingen een woordspin. In het midden van een vel papier schrijven ze het woord 'vriendschap' en omcirkelen dat. Er omheen schrijven ze woorden die met vriendschap te maken hebben. Naar elk woord trekken ze een lijn vanuit het omcirkelde woord. In plaats van woorden, mogen de leerlingen ook kleine tekeningen maken.

Stap 3 Vertel de leerlingen dat ze een gedicht over vriendschap gaan schrijven, maar de woorden 'vriend', 'vriendin' en 'vriendschap' niet mogen gebruiken! Laat ze eerst een vriendschap in gedachten nemen waar ze over willen schrijven. Dat kan een bestaande vriendschap zijn (met opa, de hond, het buurmeisje et cetera), een verzonnen vriendschap of eentje uit een boek dat ze hebben gelezen. Geef de volgende instructie: Begin je gedichtje met het woordje hij of zij. Vertel over iets dat jullie graag samen doen. Vertel waarom je hem of haar zo aardig vindt. Pas op het laatst vertel je over wie het gaat. Dat mag je ook helemaal weglaten. Schrijf in korte zinnen, die in de volgende regel doorlopen. Maak het gedicht niet langer dan tien tot vijftien regels. Gebruik je woordspin als inspiratiebron.

Stap 4 Wie wil, leest zijn gedicht voor. De leerlingen geven feedback: deel daarvoor strookjes papier uit en laat de leerlingen goed luisteren. Ze schrijven woorden of zinnen op die ze mooi vinden. De strookjes geven ze aan de dichter. Die bekijkt welke woorden en zinnen hij heeft terug gekregen.

Stap 5 Stimuleer de leerlingen om hun gedicht af te maken, helemaal zoals zij het mooi vinden. Taalfouten kunnen ze aan het eind verbeteren.

Stap 6 De leerlingen maken een poster met hun gedicht erop. Ze gebruiken hiervoor een krantenpagina, die ze in hun favoriete kleur schilderen. Door de verf dun op te brengen blijven de krantenletters en foto's vaag zichtbaar. Waar de tekst komt, schilderen ze de verf iets dikker. Laat de verf rustig drogen. Een natte krant scheurt makkelijk. Als de krant droog is, schrijven de leerlingen met viltstift in een passende kleur hun tekst op het geverfde vlak. Hang de posters op en bekijk deze samen.

Voorbeeld gedicht (stap 3):

*Hij staat naast me in de schuur
Met een hamer in zijn hand
Ik hou de spijker vast
Dit wordt de allermooiste zeepkist
Daarmee gaan we superhard
We gaan gierend door de bochten
Zelfs als we vallen, is het leuk
Tik, tik, AUW!
Wat doe je nou?
Stijn en ik*

Lien Lepel en Victor Vork | groep 7 en 8 | muziek

Onder het eten, tijdens de afwas of bij het opruimen, bestek maakt altijd geluiden. Het rinkelt en tinkelt en tikt. In deze les zingen de leerlingen een lied over Lien Lepel en Victor Vork die smoorverliefd zijn. Met bestek maken ze ritmes die het lied begeleiden.

Tijd

30 minuten

Ruimte

Klaslokaal

Nodig

Digibord voor het afspelen van het liedje

Bestek (2 stuks per leerling)

Vorbereiding

Beluister het liedje *Lien Lepel en Victor Vork* op www.kunstgebouw.nl/kinderboekenweek.

Kijk ter inspiratie naar filmpjes op YouTube over muziek maken met bestek zoals [Stomp Kitchen Music](#).

Boeken die aansluiten op deze les

Klein verhaal over liefde van Marit Törnqvist (1996)

Gips van Anna Woltz (2015)

Vriendschap is alles van Stine Jensen (2018)

Expeditie vriendschap van Manon Sikkel (2017)

Weer helemaal Samuel van Do van Ranst (2017)

Stap 1 Deel het bestek uit en probeer daarmee samen zoveel mogelijk verschillende klanken uit: zachtjes tikken, rammelen, schuiven over de tafel ... Oefen de verschillende geluiden die zijn ontstaan:

- Allemaal tegelijk.
- Eén voor één achter elkaar als in een wave.

- Stapelend waarbij de één begint, een tweede komt erbij, daarna een derde, de eerste stopt, enzovoort.

Laat daarbij iemand duidelijk aangeven, wanneer de geluiden mogen worden gemaakt.

Kijk eventueel met de leerlingen ter inspiratie naar filmpjes op YouTube over muziek maken met bestek zoals 'Stomp Kitchen Music'.

Stap 2 Luister naar het liedje *Lien Lepel en Victor Vork* op www.kunstgebouw.nl/kinderboekenweek. Beluister het nog een keer en zing mee met de hele klas. De tekst van het lied vindt u ook op de site.

Stap 3 Bedenk samen welke geluiden uit stap 1 gebruikt kunnen worden als begeleiding bij het lied *Lien Lepel en Victor Vork*. Verdeel de klas in twee groepen: één groep speelt tijdens de coupletten en de andere groep tijdens het refrein.

Zorg dat de bestekbegeleiding de zang niet overheerst. Tijdens het zingen klinkt de bestekmuziek zacht, als intro en tussenspel kan er luider worden gespeeld.

Stap 4 Speel en zing het lied *Lien Lepel en Victor Vork* met de klas!

Lien Lepel en Victor Vork

Ik vertel je nu een roddel van Lien Lepel uit de la
Zij is smoorverliefd op Victor Vork, ze houden van elkaar
Maar ze liggen vaak gescheiden ieder naast een eigen bord
Daarom denk ik dat het met die Victor eigenlijk niets wordt

Refrein

't Is echte liefde dat kun je wel zien, want ze kijken elkaar altijd zo glimmend aan
En na het diner rondom tien, zijn ze dicht bij elkaar in de afwasmachien

O, het klinkt misschien voor jou wel onbegrijpelijk en gek
Maar zo gaat dat eenmaal in families met een groot bestek
Heus ik zie vaak geen verschillen, lepels lijken op elkaar
Toch vindt Victor Vork zijn Lientje Lepel, is de liefde daar.

Refrein

Nee, ze scheppen echt niet op, hoe diep hun liefde nu wel zit
Ook al is het eten soms te koud, of is het te verhit
En als zij zachtjes gaan kussen, hoor je slechts een zachte tik
"Niet zo schrokken", hoor je Victor zeggen, "straks krijg je de hik."

Lien Lepel en Victor Vork

Vertellend C

1. Ik ver - tel je nu een rod - del van Lien
2. O, het klinkt mis - schien voor jou wel on - be -
3. Nee, ze schep - pen echt niet op, hoe diep hun

F C F

Le - pel uit de la. Zij is smoor - ver - liefd op Vic - tor Vork, ze
grij - pe - lijk en gek. Maar zo gaat dat een - maal in fa - mi - lies
lief - de nu wel zit. Ook al is het e - ten soms te koud, of

G7 C

hou - den van el - kaar. Maar ze lig - gen vaak ge - schei - den, ie - der
met een groot be - stek. Heus ik zie vaak geen ver - schil - len, le - pels
is het te ver - hit. En als zij el - kaar gaan kus - sen hoor je

F G7 C D7

naast een ei - gen bord. Daar - om denk ik dat het met die Vic - tor
lij - ken op el - kaar. Toch vindt Vic - tor Vork zijn Lien - tje Le - pel,
slechts een zach - te tik. 'Niet zo schrok - ken, hoor je Vic - tor zeg - gen,

G G7 C F C

ei - gen - lijk niets wordt. 't Is ech - te lief - de dat kun je wel zien,
is de lief - de daar.
'Straks krijg je de hik!'

G7 F C F

want ze kij - ken el - kaar al - tijd zo glim - mend aan. En na het di -

G7 C Am F C G7 C

ner rond - om tien, zijn ze dicht bij el - kaar in de af - was - ma - chien.